

Köszöntjük az Olvasót!

Az Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények szerkesztői immár hatodik alkalommal köszöntik a Kedves Olvasót, és ajánlják figyelmébe a kötetben található, az általános és az alkalmazott nyelvészet tárgykörébe tartozó tanulmányokat, valamint a közelmúltban megjelent könyvekről szóló ismertetéseket. Köszöntik azokat a kedves kollégákat, akik először küldték el tanulmányukat az Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények szerkesztőbizottságához: *Lőrincz Gábort, Hugyecz Enikőt, Krepsz Valériát, Huťkova Anitát, Schirm Anitát, Takács Izabellát és Vasová Kingát*. Többségük határon túli magyar egyetemeken tevékenykedik, és örömeinkre szolgál, hogy kutatási feladatuknak a magyar nyelv művelését és jobb megismerését tartják. A szerkesztők köszönetet mondanak a tanulmányok szerzőinek, akik változatos és izgalmas témájú írásokkal gazdagították ezt a kiadványt is.

A két általános nyelvészeti tanulmányon kívül a sokszínűséghez a kommunikációelmélet, a kultúraszemiotika, a stilisztika, a szociolingvisztika, ezen belül a gendernyelvészet, az oktatás, valamint a fordítástudomány tárgykörébe sorolható írások járulnak hozzá. Bár az Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék mindennapjaiban, így az oktatási és kutatási feladatok között is fontos helyet foglal el a jelnyelv és a jelnyelvi kultúra kérdésköre, jelen kiadványban nem szerepelnek ehhez a témakörhöz kapcsolódó beszámolók és tanulmányok. Ezt a „hiányosságot” azzal magyarázzuk, hogy Csetneki Sándorné dr. Bodnár Ildikó szerkesztésében hamarosan megjelenik az *A jelnyelv szerepe a kutatásban és a mindennapokban* című kötet, amelynek témája a jelnyelv oktatása, kutatása és a jelnyelvi kultúra megismertetése lesz.

Angyal László, a beszercebányai Bél Mátyás Egyetem Hungarisztika Tanszékének fiatal oktatója a névtan területére kalauzolja el az olvasót. Dolgozatában azt szándékozik meghatározni, hogy milyen helyet foglal el a korszerűen művelt névtudomány mint interdiszciplína a nyelvészeti diszciplínák rendszerében. Megállapítja, hogy napjainkban az onomasztika a nyelvtudomány egyik legdinamikusabban fejlődő területe. Ennek ellenére számos részterületén lemaradás tapasztalható. Ez egyben azt is jelenti, hogy a névtan kutatóinak a jövőben is lesz bőven tennivalójuk, amely során tovább művelhetik a nyelvészetnek a tulajdonnevekkel foglalkozó ágazatát. Először küldött tanulmányt a Közleményekbe *Lőrincz Gábor*, a komáromi Selye János Egyetem doktorandusz hallgatója. Dolgozatának témája a magyar nyelvben fellelhető e-fonéma különböző változatainak bemutatása. A szerző kiemeli, hogy a vizsgált fonéma egyes nyelvjárásokban fonémavariánsként van jelen, míg másokban jelentés-megkülönböztető szerephez jut.

Az alkalmazott nyelvészethez sorolható tanulmányok közül a kommunikációkutatás tárgykörébe *Boda István Károly* és *Porkoláb Judit*, *Dobos Csilla*, *Illésné Kovács Mária*, *Kukorelli Katalin*, valamint *Simigné Fenyő Sarolta* és *Dadvandipour Zsuzsanna* tanulmánya tartozik. *Boda István Károly* és *Porkoláb Judit* a Debreceni Egyetemet képviselik. Mint ahogy korábbi írásaik, jelen tanulmány is az informatika és a humán tudományok érintkezési területeit mutatja be. Alap gondolata, hogy a költői nyelvnek nemcsak hangtani, hanem szemantikai zeneisége is van. Mivel bizonyos dallamok meghatározott jelentéscsoportokkal hozhatók kapcsolatba, a jelentés és a zeneiség erősíthetik egymást. Ezt az álláspontot Radnóti Miklós *Éjszaka* című költeménye alapján bizonyítják. *Dobos Csilla* habilitált egyetemi docens dolgozatában a logisztikai szaknyelv specifikus jellemzőire, annak horizontális és vertikális tagolhatóságára hívja fel a figyelmet. *Illésné Kovács Mária* a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja, egyetemi docens. Témája a kommunikáció egyik

fontos szegmensének, a konfliktusok és kifogások kezelésének bemutatása. A tanulmány a call centerekben elhelyezkedni kívánó hallgatóknak már azzal is segítséget nyújt, hogy figyelmüket az ügyfelek magatartására, az értékesítendő termékkel kapcsolatos esetleges fenntartásaikra és kifogásaikra irányítja. Ugyanakkor bemutatja azokat a kommunikációs formákat, amelyekkel a kifogások kezelhetők, illetve a felmerülő problémák a kommunikátor javára fordíthatók. *Kukorelli Katalin*, a Dunaújvárosi Főiskola főiskolai tanára kérdőíves felmérés és az eredményeket szemléltető ábrák segítségével azt vizsgálja meg, hogy a hallgatásnak mint a metakommunikáció részének milyen szerepe van a hatékony kommunikációban. Arra a következtetésre jut, hogy a hallgatásnak a kommunikációban betöltött szerepe és különböző funkciói olyan témakörök, amelyeket a jövőben is érdemes kutatni. *Simigné Fenyő Sarolta* és *Dadvandipour Zsuzsanna* tanulmánya a nevetéssel és a nevetéssel mint kommunikációs formákkal foglalkozik. A nevetés általános kérdésköréből kiindulva azt mutatja be, milyen nem verbális és verbális kommunikációs formákat alkalmaznak a bohócok a „bevetés” során annak érdekében, hogy a beteg gyermekeket megnevetessék.

Cs. Jónás Erzsébet, az MTA doktora, a kontrasztív szemiotika és a kognitív grammatika tárgykörébe tartozó dolgozatában a megismerés tudomány eszközeivel írja le a Mikulás ünnepkörének szemantikáját, pragmatikáját és szintaxisát. A tanulmány egyrészt további nyelvészeti kutatásokhoz biztosít fogódzókat, ugyanakkor a nyelvtanároknak is hatékony segítséget nyújt, hiszen egy idegen nyelv sem tanítható a célnyelvi kultúrára vonatkozó ismeretek nélkül. Nem először olvashatjuk a Közleményekben *Lőrincz Julianna* tanulmányát, aki az egri Eszterházy Károly Főiskola és emellett a komáromi Selye János Egyetem vezető oktatója, ugyanakkor PhD hallgatók témavezetője is. Tanulmánya a funkcionális stilisztika tárgykörébe tartozik. A paródia mint műfaj és mint tréfás irodalmi utánpótlás világába vezeti be az olvasót, miközben Karinthy-paródiák és Ady-versek stílusjegyeit elemzi. A paródia szerzőjének mint értékközvetítőnek a szerepét hangsúlyozza. *Schirm Anita*, a Szegedi Tudományegyetem oktatója egy nehezen definiálható szóosztály, a diskurzusjelölők jelentését és funkcióit vizsgálja. A diskurzusjelölők jelentésével kapcsolatos elméletek bemutatását követően egy kérdőíves felmérést mutat be, majd az adatok tükrében a *hát* elem funkcióját illetően fogalmazza meg következtetéseit.

Szociolingvisztikai indíttatású témákról *Huszár Ágnes*, *Hugyecz Enikő* és *Krepsz Valéria*, *Kegyese Szekeres Erika*, valamint *Takács Izabella* és *Vasová Kinga* számol be az Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények olvasóinak.

Huszár Ágnes egyetemi docens tanulmányának célja a magyarországi gendernyelvészet történetének bemutatása. Ez számunkra azért is rendkívül fontos, mert a szerző kiemeli: bár a gender-alapú nyelvhasználati különbségekről való gondolkodás évtizedek óta létezik, a magyarországi gender-kutatás a Miskolci Egyetemről indult el. Itt került megrendezésre 2005-ben a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok XV. kongresszusa, ahol az érdeklődők egy asztalhoz ülve vitathatták meg a tudományterület fő kérdéseit. Azóta a gendernyelvészet mint diszciplína legitimálódott, s mi több, bekerült az egyetemek tantárgystruktúrájába. Társadalmi hatása pedig abban nyilvánul meg, hogy a nemi sztereotípiák elemzése és az eredményekből adódó következtetések hozzájárulhatnak az előítéletekből származó társadalmi hátrányok leküzdéséhez. Szintén a gender kérdésköréhez kapcsolódik *Kegyese Szekeres Erika* munkája, amelyben a szerző a nők és a férfiak tárgyalási stratégiáit vizsgálja a vállalati kommunikáció tükrében. *Hugyecz Enikő* és *Krepsz*

Valéria, az ELTE doktorandusz hallgatója a nyelvi hátrányra vonatkozóan készítették felmérést óvodások körében, egy hagyományos óvodában és egy állami gondozottak intézetében. A két óvodás csoport teljesítménye között lényeges különbségek voltak. Bár a legnagyobb eltérés nem a beszédtevékenységben volt tapasztalható, az otthonban nevelkedő gyermekekről kimutatták, hogy viselkedésben, kognitív fejlődésben és mozgáskoordinációban jelentősen lemaradtak a családban nevelkedő gyermekek mögött. *Takács Izabella* a Pécsi Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Iskolájának doktorandusz hallgatója. Dolgozatában a Szabadkán tanuló magyar anyanyelvű diákok kétnyelvűségét, illetve az idegen nyelvekhez való viszonyulását vizsgálja. Kérdőíves felmérés alapján kimutatja, hogy a magyar gyermekek pozitív hozzáállást tanúsítanak a szerb mint környezetnyelv és az angol mint idegen nyelv iránt, míg a német nyelvvel kapcsolatban negatív attitűd tapasztalható. *Vasová Kinga*, a komáromi Selye János Egyetem PhD hallgatója a középiskolás tanulók durva nyelvhasználatára figyel fel. Megállapította, hogy a fiatalok körében egyre inkább terjed a durvaság, amely nyelvi agresszióhoz vezet. Annak, hogy a normát megsértették, a tanulók sajnós, gyakran nincsenek tudatában. A fiatalok nyelvhasználati attitűdjét a szerző kérdőíves felmérés, majd a kérdőívet értékelő grafikonok segítségével mutatja be.

Jelen kiadványban két tanulmány foglalkozik az oktatás aktuális kérdéseivel. *Misad Katalinnak*, a pozsonyi Comenius Egyetem habilitált egyetemi docensének tanulmánya a Szlovákia területén kisebbségben élő magyar közösségek nyelvhasználatával és anyanyelvi oktatásával foglalkozik, amelyre inkább a különböző törvények, mint a hagyományok vannak hatással. A szerző kiemeli, hogy a kisebbségek anyanyelvi nevelésében résztvevő tanárookra az új oktatási törvény értelmében egyre nagyobb felelősség hárul, hiszen ki kell választaniuk a tananyagból és a módszerekből a leginkább megfelelőt. A kommunikációs képzés színvonalának emelését viszont megnehezíti, hogy a kisebbségi oktatási intézményekben csökken a magyarórák száma. *Magnuczné Godó Ágnes*, a Miskolci Egyetem oktatója a hallgatók előadói képességének és prezentációs technikáinak fejlesztéséről ír. A kiválasztott téma fontosságát azzal indokolja, hogy a jövőben az idegennyelv szakos hallgatóknak is nagy szükségük lehet a információ befogadójának meggyőzésére. A dolgozat a jó és meggyöző előadás kritériumait vizsgálja a hallgatók által megtartott prezentációk elemzése és értékelése alapján.

A fordítástudomány tárgykörébe *Hutkova Anita*, *Jankovics Mária*, *Joó Etelka* és *Tellingner Dušan* tanulmánya tartozik. *Hutkova Anita* a besztecebéányai Bél Mátyás Egyetem vezető oktatója. Dolgozatának témája a fordítás „eredetisége”, és az a meggyőzés, hogy az irodalmi fordítás az interpretáció egyik lehetősége. Gondolkodásunk a reflexív, valamint a primer és szekunder interpretációból kiindulva, az archifenomén és az idioalternáns fogalmán keresztül jut el a fordítás eredetiségének kérdésköréhez. Mivel a fordítás olyan interpretáció, amely a fordító esztétikai olvasatát tükrözi, mindig több mint egyszerű másolat. Fordításkor új irodalmi alkotás jön létre. *Jankovics Mária*, a Nyugat-magyarországi Egyetem intézetigazgató egyetemi docense orosz szakos hallgatóknak tanítja a fordítás elméletét és gyakorlati aspektusait. 2011 nyarán jelent meg *A fordítás elméletének és gyakorlatának orosz-magyar vonatkozásai* című könyve, amelyben azt emeli ki, mennyire fontos szerepet játszott az orosz irodalom és kultúra fejlődése szempontjából a fordítás. A Közlemények számára egy, a tolmácsolás és a fordítás kialakulásáról szóló tanulmányt küldött el, amelynek egyik részét az oroszországi fordítás bemutatásnak szenteli. *Joó Etelka* egyetemi docensnek, a Miskolci Egyetem vezető oktatójának témája szintén a

műfordítás, ezen belül Ady Endre verseinek német fordítása. Ady idegen nyelvű megszólaltatását többen is megkísérelték, több-kevesebb sikerrel. A német nyelvű műfordítók közül kiemelkedik a németet anyanyelvként beszélő Franyó Zoltán, aki Adynak költőtársa és barátja is volt. Ez megkönnyítette, hogy a fordítás során „ráhangolódjon” Ady világára. A dolgozat ezen tevékenység eredményeit nagy hozzáértéssel, konkrét példák alapján szemlélteti. A magyar fordításkutatók körében nem ismeretlenek a Kassán élő és tevékenykedő, több nyelvet is ismerő Telling Dušan írásai. A reáliák kérdéskörével foglalkozó tanulmányait követően most a mimika és a gesztusnyelv kommunikációban betöltött szerepével foglalkozik. Kiemeli, mennyire fontos, hogy a tolmács és a fordító mint kulturális mediátor ezekre vonatkozóan is megfelelő kulturális tapasztalatokkal és háttérismeretekkel rendelkezzen. A tanulmány áttekinti a verbális és a nem verbális kommunikációs eszközök kérdéskörét, az egyéni beszédsajátságok visszaadásának lehetséges módozatait, a kulturális mediátorok számára szükséges, a kommunikációt kísérő vagy helyettesítő gesztusokra és mimikára vonatkozó ismereteket. Azt a végkövetkeztetést fogalmazza meg, hogy a tolmácsnak és a fordítónak az eredeti szöveg alapjelentésén kívül a konnotatív és a metakommunikációval kifejezett jelentés visszaadására is törekednie kell. Telling Dušan ezzel az írásával is a transzlatológia kérdéskörét gazdagítja.

A Könyvszemle Andor József, Bodnár Ildikó, Dobos Csilla, Kegyesné Szekeres Erika, Kriston Renáta, Illésné Kovács Mária – Simigné Fenyő Sarolta, Schvirján Renáta, Simigné Fenyő Sarolta és Zimányi Árpád könyvismertetéseit tartalmazza.

A tanulmányok és az ismertetett könyvek sokszínűsége az alkalmazott nyelvészet interdiszciplináris jellegét emeli ki és a nyelvvel való foglalkozás fontosságát bizonyítja.

A Szerkesztőbizottság köszönetet mond a *Piros Orr Bohócdoktorok Alapítványnak*, amiért lehetővé tették, hogy a nevetésről szóló tanulmány szerzői részt vehessenek egy „bevetésen”. Köszönet illeti továbbá *Dr. Kisida Tamás* jogászt, a Miskolci Egyetem doktorandusz hallgatóját, aki a *Nevetés és nevetetés a bohócdoktorok szereplése során* című dolgozatot elolvasta és írásban hivatalosan igazolta, hogy a dolgozat semmilyen, a beteg gyermekek érdekeit sértő információt nem tartalmaz. Végül, de nem utolsó sorban, külön köszönetünket fejezzük ki *Cs. Jónás Erzsébet* (DR. habil, DSc.) egyetemi tanárnak, a kiadvány külső lektorának a tanulmányok elolvasásáért, és értékes, javító szándékú észrevételeiért.

Miskolc, 2011. október 20.

A szerkesztők.